

OBSAH

Předmluva	4
1 Zraková percepce	5
2 Odezírání	5
2.1 Vnímání výrazu obličeje	6
2.2 Druhy odezírání	6
2.3 Podmínky pro odezírání	7
2.4 Podpůrné složky komunikace	8
3 Rozvíjení zrakové percepce	8
4 Didaktické prostředky pro rozvíjení zrakové percepce	9
5 Metodika rozvíjení zrakového vnímání	9
5.1 Barva	10
5.2 Velikost	11
5.3 Identické dvojice	11
5.4 Tvary	11
5.5 Rozdíly	24
5.6 Celek a části celku	24
5.7 Kategoriální zařazování	37
5.8 Cvičení očních pohybů	39
5.9 Vnímání obličeje a jeho výrazu	42
5.10 Malíř Popleta	43
6 Metodika rozvíjení odezírání	44
Literatura	46

Předmluva

Tato stručná příručka, nazvaná Rozvíjení zrakového vnímání a odeztrání sluchově postižených dětí, zpracovává jeden z dílčích úseků přípravy sluchově postiženého dítěte předškolního věku pro jeho úspěšné zařazení do školy běžného typu.

Se stejným záměrem je publikována i obdobná metodika Reeducace sluchu sluchově postižených dětí.

Tyto nárysy metodik přímo navazují na publikaci Integrace sluchově postiženého dítěte v mateřské a základní škole, kterou vydalo nakladatelství SEPTIMA v roce 1996.

autorka

1 ZRAKOVÁ PERCEPCE

Při práci s dítětem se sluchovým postižením si uvědomujeme, že se sice musíme především věnovat reedukaci sluchu, ale že se přitom musíme zabývat i rozvíjením zrakového vnímání. Na základě zkušeností z praxe jsme se přesvědčili o tom, že rozvíjení kompenzační schopnosti zrakového vnímání je velmi důležité a že se mu dosud v této souvislosti nevěnovala náležitá pozornost.

Zrak je kompenzačním smyslem pro sluch, zrakové vnímání je tedy kompenzační vnímání sluchového.

Vnímání je základní psychický proces, kterým se realizuje interakce jedince s prostředím. Zrakové vnímání je schopnost rozeznávat vizuální podněty, rozlišovat a interpretovat je na základě asociací s dřívějšími zkušenostmi. Je to dynamický proces, kde nejde jen o pouhé vidění, ale o pozorování, sledování a zpracování pozorovaného, o pochopení.

Langmeier, Kňourková, 1984

Vývoj zrakového vnímání u dětí se děje ve vzájemných souvislostech a vazbách s ostatním smyslovým vývojem, dále s vývojem somatickým i psychickým i s vývojem motoriky a řeči dítěte.

Nejdůležitějším poznávacím procesem rozumového vývoje dítěte předškolního věku je vnímání smyslové. Jestliže je sluchové vnímání vadou sluchu omezeno, nebo dokonce znemožněno, musíme využívat jiných smyslových cest k tomu, abychom dítěti okolní svět a dění v něm přiblížili a pomohli mu ho pochopit. To umožňuje využití zraku - zrakového vnímání dítěte, protože máme možnost rozvinout toto vnímání až do specifického dozumívacího prostředí - odezírání (Janotová 1991).

2 ODEZÍRÁNÍ

Odezíráním nazýváme schopnost jedince vnímat mluvenou řeč zrakem a pochopit obsah sdělení nejen podle pohybů úst, ale i podle mimiky obličeje, výrazu očí a gestikulace. Je to tedy specifická forma vizuální percepce řeči.

Primárním záměrem řeči je vytváření její zvukové formy; proto vnímání jejích doprovodných projevů zrakem může nahradit vnímání mluvené řeči sluchem jen neúplně.

S výukou odezírání se setkáváme u ohluchlých dospělých, zatímco děti, pokud se nejedná o dítě ohluchlé, bychom rádi přivedli k odezírání nenásilně, hravou formou tak, aby začaly odezírat spontánně.